

РНСр 5 23/1868. 1

СЕЉАК.

ГОДИНА VII

ИЛУСТРОВАНИ НЕДЕЉНИ ЛИСТ

15. ЈАНУАРА.

Нови Сад.

ЗА ЦЕЛОКУПНУ ЕКОНОМИЈУ, УМЈЕТНОСТ И ОБРТНОСТ.

1868.

Годишња предплата:
у Србији 50 гр. ч.

Издаје и уређује: *Др. Ђорђе Радић.*

Годишња предплата:
у Аустрији 5 фор.

Илази сваког понедељника на по табака и доноси илустрације и прилоге. Овогодишњи предбројници добивају на дар књигу:

„Пчелара“ и „Свилара“.

Број 1.

Предплата се шаље уреднику „Сељака“ у Нови Сад, али се може предплатити и код уредништва „Напредка“, „Данице“ и „Заставе.“ У Београду код књижара г. В. Балочића.

Ево и у име Бога почесмо и седму годину са издавањем листа нашег, који је намењен унапредовању свега, што у економију спада, и који је већ на том пољу шест година радио. Лист овај довољно цени садржај за прошли шест година, а што је год речено, речено је на темељу искуства. Што је год написано, могао се је сваки о истини реченога уверити, ако је и сам покушао, а ако пак једно или друго није коме за руком испало, није тому она поука, по невештина извршитељева узрок била.

И даље ћу се мога дојакошњега програма држати, све оно народу обелоданити, што ће му од користи бити и све тајне економске странага и у економији много од нас напреднијега народа испикати и нашем свету на употребљење путем „Сељака“ послати, да се и наш свет њима користи.

Што сам имао да речем, рекао сам, сад ајдмо у име Бога на посао, а уједно позивам поштоване предбројнике лањске да предплату што пре положи, а остале родољубиве Србе, који мисле да ће им „Сељак“ од потребе бити, на предплату, а треба да знају, да ће, ако довољно предбројника буде, јошт и две књиге: „Пчелара“ и „Свилара“ као прилог уз „Сељака“ добити.

Што се је број овај мало закаснио, узрок је што сам био оболео, зато молим поштоване предбројнике да ме извине.

У Н. Саду 14. Јануара 1868.

Др. Ђорђе Радић,
уредник „Сељака“

ШВЕДСКА ДЕТЕЛИНА.

О обичној нашој луцерки, о црвеној и жутој детелини, било је у овоме листу већ више пути говора. Да видимо шта веле искусни људи и о овој шведској детелини.

Дописник један немачки економски новина „Landw. Zeit. v. w. Fr. Oderb.“ вели ово о шведској детелини:

„Пре 6 година сам ја покушао с' овом детелином и посејао $\frac{1}{2}$ фунте међ' овсем (зобљом). (Овде морам примјетити, да је ово зимна зоб, т. ј. која се с' јесени сеје, била Уред.) Нисам био с' њоме задовољан ни оне јесени кад је посејана, а ни с' пролећа, јер се, узпоређивајући је са црвено-

ном детелином, од земље никако подизати није хтела, пак је за неколико недеља нисам ни гледати хтео; а зачудио сам се њеном бујном и густом расту, кад сам је после неког времена прегледао.“

„Од то доба сам ја већа просторија с' том детелином засејавао, и увек сам се уверио, да је прва жетва у мложини црвену детелину превазишла. Друга је пак жетва слабија од црвене детелине била. Почем је стабло ове шведске детелине много њежније од стабљике црвене детелина, зато и полеже, пак се чини, као да величину црвене детелине и недомаша. Ал ја сам ове године на гдекоји мести по неку стабљику изчупао, и нашао сам их од 5 стопа величине.“

„Шведска детелина сазрева 14 дана доцније од црвене детелине, што је за оне предјеле, гди се стока у стају рани, врло добро. Будући ми је једна жетва увек толико пиће дала, као две друге од црвене детелине. то сам ја стрѣику шведске детелине, како сам ју увезо, одма преорао, а то је за земљу добро, јер се је до сејања јесење ране прилично одморити могла, а то је и за доидући усев врло добро.“

„Некоји од овдашњих сељака, којима сам дао семена шведске детелине за покушај, немогу доста да се с' њоме нахвале. Један од њих ми је јавио, да је у пролећу године 1865. црвену и шведску детелину једну до друге на једној истој земљи посејао, и да му је шведска детелина летос пре-красно стојала, а на против црвена детелина озебла.“

„Баш то, што ова детелина ладније време добро издржи и на земљи добро успјева, гди црвена већ успјевати неможе, добра је за сваки бреговити предјел.“ (за Срем и Србију врло добро! Уред.)

„Напоследку примјећујем, да је семе шведске детелине у пола мање од семена црвене детелине, да на њено бело цвеће пчеле радо слећу и мед купе, да јој је стабло пуно лишћа и да ово при жетви тако не одпада, као оно од црвене детелине.“

ПРВИ ПОСЛОВИ У БАШТИ.

Како се снег са земље растопи, прво нам гледати треба: да ли се леје наглим изсушивањем попуцале, јер нам онда на њима с' јесени посејано биље пропасти може; или се је земља може бити здраво окорела, пак неможе биље кроз њу да продире. Зато ваља, како једно ил' друго видимо, са грабљама леје прећи, којим ћемо радом пукотине затрпати, а окорелу земљу издробити, пак ће и у једном и другом случају биљкама поможено бити.

А ако би се ово грабуљање пренебрегло, и гдекоја се већ клијајућа биљка ван земље примјетила, онда ваља узети ситне земље и по леји посути, гди је биље нићи почело.

Узмимо сад овде само воћке. Ако је воћно семе као што ваља с' јесени посејано, то ће оно већ месеца априла клијати, ако се одма с' пролећа топлији дани укажу. Ако си при сејању учесто семе посејао, које ћеш кад проклија јасно видети, онда ти ваља заићи све леје, и видети, гди су биљке сувише учесто, да ји разредиш, тако да 5 палаца једна од друге дође; извадићеш при том послу наравно најслабије, а најјаче ћеш оставити. Оставиш-ли ји сувише учесто једну до друге, онда ће сувише слабе бити, и врло доцне ћеш моћи за пресађивање ваљане стабљике добити, или ће се једна по једна кварити, јер је једна другу у расту задржавала. А да би јаче стабљике од слабији разпознати могао, које се одма после клијања тешко чинити може, мораш ји оставити да бар једно 3—4 палца високо нарасте, пак ћеш јаче са њовим лепим зеленим и дебелим листом, од слабији са блеђим и тањим листом лако разпознати моћи.

Као што с' пролећа воћкице расте, расте с' њима заједно и травуљина, особито, ако се с' јесени при копању леје, није добро изчистила, или ако је то место већ од природе корову и травуљини подложно. — Травуљина пак одузима биљкама рану, пречи им промају чистог ваздуха, обрасте ји тако, да ји скоро рећи угуши, те онда кржљаво и слабо растети могу, те тако слабо растећи на скоро и пропасти морају; — исто тако, као што дете никад јака тела бити неможе, које се из малена јошт као што ваља не негује, исто се тако темељ и воћкици за дуготрајни обстанак јошт одма с' почетка утемељити мора. Зато ваља травуљину што боље изкоренити, растило увек чисто држати, како ће воћкице увек слободном ваздуху и благодетном упливу сунчане зраке изложене бити, и рану која се у земљи за њи налази, саме уживати и ни с' ким ју не делити. Први пут ваља руком плевити после једне кишице, кад земља мало омекша, јер се онда свака трава са жилом заједно лако изчупати да, јер онако овлажно плевљење, где се само горњи део одкине, а све друго у земљи остане — не вреди ништа, јер после она једна жила што је у земљи остала, тера три и четири изданка у место једног, те се тако тиме после посао отешчава. Кад би ми хтели одма с' почетка с' помичицом плевити, могли би лако и младе биљчице повредити, које се одма од траве неразликују, и у обште нетреба овај посао децама поверити, који траву од воћкице неразпознају.

Ако би се и после јошт на лејама трава указала, треба ју одма потичицом оплевити, и то кад

је дан сунчан, како ће ова травуљина на сунцу одма увенути, земља ће се раздробити, а воздух и киша слободан уплив на њу имати. С' вечера ваља после биљке залити заливачом, која има решетку, да се одвугла земља опет мало слегне. Зачудићеш се, кад видиш твоје воћнице после два три плевљења преко лета, растиће ти воћнице здраво и крепко као јеле.

ЖИВИ ПЛОТ ЗА ОГРАДУ.

Има много знакова, с' којих човек с' места ваљаног газду познати може, пролазећи покрај авлије, баште, земаља и винограда. — Ако видиш у авлији гнојиште на свом месту и ваљано уређено, око авлије лепу ограду, то ћеш с' оваковог уређења исто тако врлог газду увидити, као што и с' ваљано ограђених земљишта.

Ваљане ограде имају особиту важност код нас, што су земљишта наших сељака разкомадана. Ако желиш у таквом случају земљиште своје осигурати, против хотичному и нехотичному оштећивању; ако оћеш да се укловиш од непрестани тужби и рекламација, која због овакови оштећивања долазе, пак да себи с' тим поред мирног сусједства и излишан трошак уштедиш: ту ти непреостаје друго, већ да добро твоје ваљано оградиш. Пак уз то, што си човек добро своје проти штети осигура, уреди га и према оку, те га је лепо и угодно погледати. То може човек видети особито код изображених народа, који и у том погледу корисно с' лепим спојити знаду. — Питање је сад овде: какове су ограде по газду најпробитачије?

Најдуготрајнија је ограда паравно зид. Ова ограда заклања обрађено земљиште најбоље против силног ветра. Дочим ти је земљиште и авлија осигурана од поноћи од љута горњака, сабира од југа сунчану топлоту, то можеш с' ове стране — дакле с' југа — до зида садити и на њега наслањати воћке и друго биље, које заветрину оће. Ал с' друге стране има и зид својих мана: једно што је зид подоста скупа ограда, а друго пречи потребити пролазак ваздуха; заузима осим тога одвише места и непушта, да се корење оближњег рашћа према потреби разграна.

Друга је врста ограде плот у правом смислу речи, били то проштаци, биле пак летве. Овде си изгубијо мало места, има ваздух пролаза и корење слободан развитак; али је дрво подложно трулежу, те ћеш га чешће измењивати морати.

Има газда, који своја добра ограђују гвозденим решеткама. Ал' ни корист ни лепота гвоздене

ограде не стоје и повољном соразмеру према трошку, што га гвожђе зактева.

Напоследку има живи плот. Овај заслужује у сваком погледу највише препоруке; ту нетребаш друго до марљиве радње. Живи плот ваљано урађен и лепо уређен, даје ти користи, а има и лепоте.

За живу ограду има више врсти грмља, а највећма се препоручити могу: грабровина, глоговина, црни три, жутиковина и т. д. Само се нерод због тога не може препоручити, што растење овога грма неможеш ограничити на потребити простор, те нам се силом шири и онамо где га нетребамо. G. I.

ЛЕП ЗА ПЕЊКЕ.

Сад се зими врло често догађа, да се фуруна ил' пећка пушити (димити) почне. Треба дакле брза лека против тога. Ево га: Узми обичне соли једну ил' две кашике, толико исто просејана пепела, замеси то с' мало воде, и можеш тиме ону пукотину залепити, ма пећ и врела била. Овај се леп одма окамени. То сам ови дана сам искусио.

Д О П И С И.

* Из Кикинде о св. Стевану. Ви сте имали више пута доброту споменути о нужди једне економске школе, и ја држим да таква нигде на месту неби тако била, као овде у Кикинди. Ако се неварам, била је у мађистрату реч о преустројењу овдашње реалке у економску школу јошт године 1862. Ал од оно доба до данас ни гласа! — Нека наша мађистратска господа помисле, да ће и они боље стајати у сваком смислу, ако се паор наш на бољи посао и већи добитак научи, и нека помисле, колико би наше деце, за наш рођени новац, који за садашњу реалку трошимо у економској школи учило се, гди би приступи и свако паорско дете имати могло — и нека виде, колико јих сада има.

Ја остајем и остати морам код мог старог уверења, да се наша господа за простака ни мало не брину, ал радо од њега сваки узима, сад било то да се с' вољом ил' без воље даје, само дати се мора! Дед ви господа установите завод који ће и нас штогод научити, јер има нас више који од рала и мотике живимо, него вас, што са пером радите, пак за вас завода доста, а за нас, као далеко већу већину, који и вас, и цара и просијака ранимо и државу обдржавамо, нема баш ама ни једнога. Пак оћемо-ли и ту о правди разговарати?!

НЕК СЕ ЗНА.

* Као што сам већ јавно, излазиће од нове године у Београду „Задруга“, лист за пољску привреду.

Мени је одвећ мило, да је „Сељак“ стекао другу, с којом ће у задруги на подизање код нас опале и забатаљене економије делити моћи. Србска пословица вели: „Више очију боље виде; више руку боље раде“. „Сељак“ и његова друга моћи ће пак онда само свој задатак добро извршивати, ако одзива и подпоре код народа који јих преко нужно треба, пађу.

Право г. уредник „Задруге“ вели, да треба у свакој кући србској „Задруга“ и „Сељак“ да се чита, ал и то су му речи истините, што вели: да разпростирање ових листова највише од власти, свештеника, учитеља и у обште оних људи зависи, којима треба материјални напредак народни на срцу да лежи! Нек нам дакле помогну!

* Приликом отварања „друштва радиности“ у Н. Саду, које је други дан Божића прошле године било, изабрало је друштво себи чистике. Једногласно беше изабрани: за председника др. Стева Павловић, за подпредседника др. Ђорђе Радић, за тајника Тоша Недељковић, за благајника овдашњи грађанин Јефтић, а за контролора П. Попадић — После свршеног избора поздравно је г. председник скупштину, разложио цјел овог друштва и позвао на озбиљни рад и јединство у радиности — За тим је говорио г. Јовановић „о удруживоњу“; гди је живо разложио цјел овакови друштва и набрајао нам мане, које имадосмо и имамо, због тога, што нисмо друштва имали, гди би се о нашим потребама својски разговорити могли — После њега је говорио подпредседник „о плугу“ Овде је са лепо израженим моделима јасно разтолковао цео развитак плуга — од постанка његовог до најновијег доба; показао је све данашње врсте плугова и о бећао је, да ће идућег састанка говорити о плуговима који су за нас, и по чему се добар плуг познати може; затим је говорио такођер о удруживању г. Г. Гершић.

Госп. Соф. Гд Павл. у Рабровици. Оно се вас не тиче, јер је писмо из Аустрије било. А друго, ја од вас никаква дописа примио нисам Пошкани су бројеви послати.

Г. пароху Јов. Здјелар у Добровић. Послао сам вам књигу.

Г. Браћи Антоновић у Липови. Има, ал нит' оћу нит' би вам смео препоручити.

Г. Милићу Петровићу у Смедерево. Хвала вам господине на труду око скупљања предбројника, а семена ћу вам набавити.

Молим од г. г.

Ђор. Петровића, пароха у Пардаљу јошт 50 нов., трговачке касине у Т. Бечеју 50 н., Ђор. Михајловића,

пароха и Мише Панића, бележника од Итебеја, из сваког по 50 нов.. Косте Илића, економа и Пере Раића, економа из Етебеја, од сваког по 25 нов. — јер „Сељак“ кошта за годну 5 фор а не 4 фор. —

ОГЛАСИ

12

комада „Вође при газдовању“ има на продаји код уредништва овога листа, али без они бојадисани слика; комад по 1 фор. 20 нов

2.

1—

Aug. Schmerbitz,
in Erfurt.

Препоручује свој велики избор сваковрстне винове зосе по умерену цену. Кад се више узме, даје олакшице.

5.

1—6.

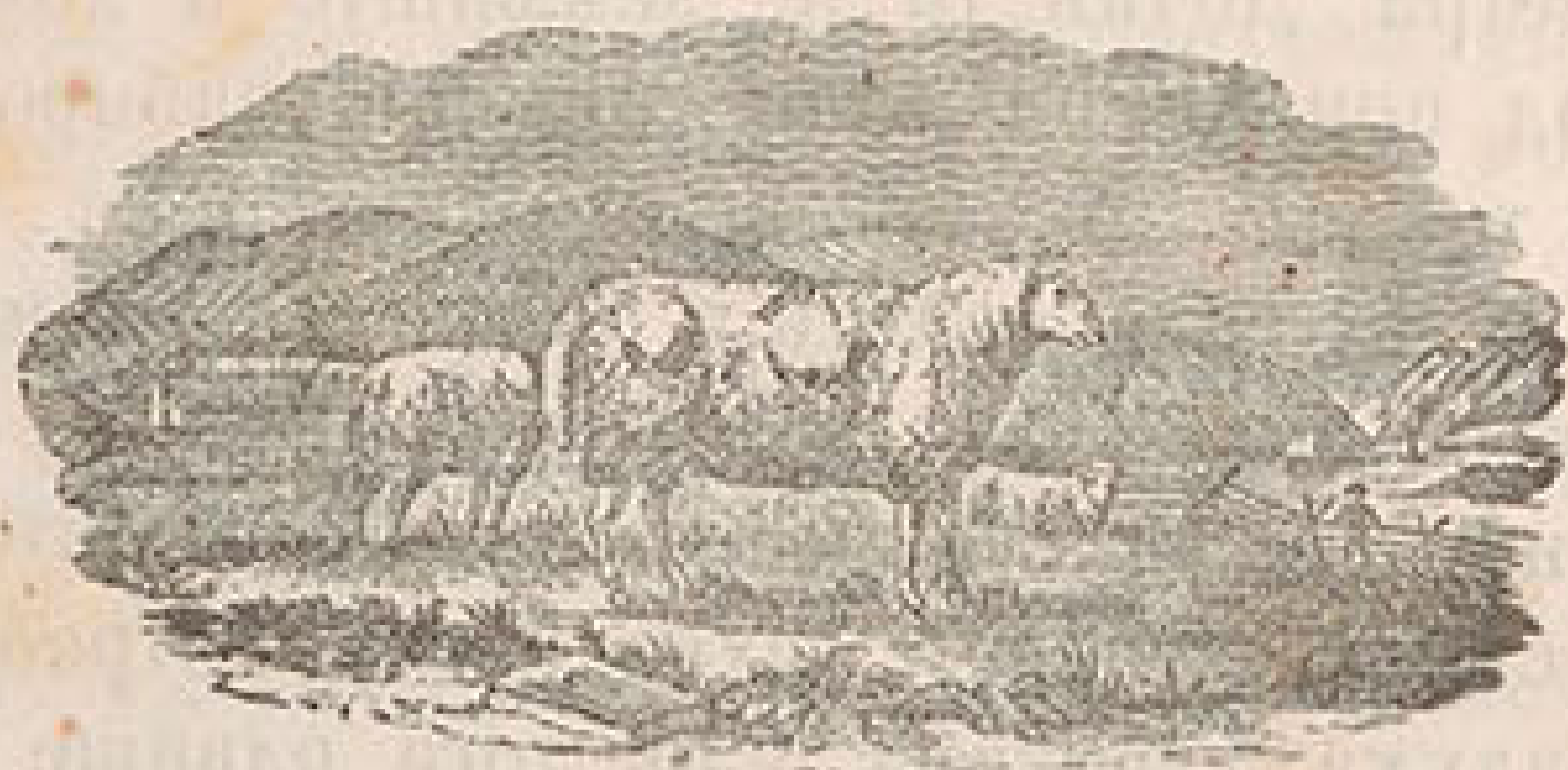
Изишао је ценовник семена баштована

КАРЛА ШИКЛЕРА
ИЗ ШТУТГАРТА.

Ко би од њега што имати желио (особито могу препоручити његове каранфиле), нека се на њега обрати, пак ће одма и ценовник добити. Његова је адреса: Karl Schidler in Stuttgart: Hirschstraße Nr. 11.

3.

1—3

Оваца и овцова најплеменитије као и обичне земаљске пасмине, има на продаји на добру графа Франца Туна у

Перуцу.

Post: Libohovitz.

1.

1—3.